

ІХ. ДУХОВНА МУЗИКА

DOI 10.33294/2523-4234-2019-29-1-342-352

Мирон Капраль

Історія колядки “Радуйтеся вси людіє” в XVII–XX ст.

Духовна пісня-колядка “Радуйтеся вси людіє” виникла в XVII ст. і зафіксована в рукописному вигляді хронологічно однією з перших різдвяних пісень на українських землях. Ареалом її поширення стали західноукраїнські терени: від Лемківщини до Львова та галицького Поділля (сучасна Тернопільщина).

На прикладі цього твору простежується синтез місцевої української традиції із західним впливом у мелодиці, ритмі, пісенних інтонаціях, що стало виявом загальної тенденції розвитку української культури в час європейського бароко. У XVIII ст. – на початку XX ст. колядка “Радуйтеся вси людіє” поширюється у списках і редакціях та в друкованому вигляді. У її тексті відбуваються трансформації, створюються нові мелодії та музичні обробки твору. Про “живий” характер цієї духовної пісні свідчать музичні експерименти, до яких вдаються сучасні виконавці.

Ключові слова: духовна пісня, колядка “Радуйтеся вси людіє”, історія музики, Богоявленське братство Львова

Кожен історик під час архівних пошуків мріє знайти важливий документ або надзвичайно вартісну пам’ятку, про яку досі ніхто не знав, тобто таке джерело, що дозволить подивитися по-новому на минуле або з’ясувати якісь його невідомі цікаві аспекти. У статті йтиметься саме про таку цінну для історії української духовної музики знахідку – першу задокументовану на українських землях пісню-колядку. Мета розвідки – на основі всіх доступних документів розкрити джерела створення, історію поширення та виконання колядки “Радуйтеся вси людіє” впродовж XVII–XX ст.

У процесі роботи над виданням документальної збірки про Богоявленське братство Львова XVII–XVIII ст. [1], опрацьовуючи каталог членів мирянської організації, автор цієї публікації натрапив на записи на одній зі сторінок рукопису. Спершу вони не привернули дослідницької уваги, оскільки починалися з пробного рядка великодньої духовної пісні (“Аллїлуїя. Спси нас Снїу Бжїй воскрїсїх из мертвих поющих ти Аллїлуа”) та кількох рядків церковнослов’янською мовою,

ідентифікованих як слова з полемічного твору, спрямованого проти прихильників ересей Арія й Несторія:

Кто ты Спсе ризу раздра, – Арие, – ты рече, иже Тройци пресѣче
 Единочесное Начало во раздѣленіе сей ѿтвержесе Тебе,
 Бысть Единаго ѿм Тройци, такожде и Нестория учить
 Бѣу не глголати, но соборъ иже во Никеи Сѣа Бжїя тя
 Проповѣда Гди великія ради Твоея Млсти [2, арк. 57 зв.].

У цьому уривку мовиться про видіння св. Петра Александрійського про Христа з розірваним одягом (“ризу раздра”), присвячене боротьбі зі згаданими ересями. З огляду на поширення твору на сербських землях у добу середньовіччя, можна зробити припущення про його сербське походження [3, с. 181]. Натомість далі в цих записах було виявлено написаний книжною українською мовою текст, в якому чітко виокремлювалися шість строф духовної пісні (див. Додаток 1)¹ (*іл. 1*). Три куплети помістилися на одній сторінці, наступна ж була вирвана, а отже, поданий тут твір міг мати продовження. У самому низу аркуша була зазначена пізніше іншим чорнилом дата: “Anno D[omi]ni millesimo septiesimo quinto d[ie] 23 mensis Mai” (Року Божого 1705, дня 23 місяця травня). Перші ж датовані вписи в цій книзі Богоявленського братства належать до 1696 р. [1, с. 250; 2, арк. 3]. На підставі цих даних аналізований текст пісні-колядки можемо датувати кінцем XVII – початком XVIII ст.

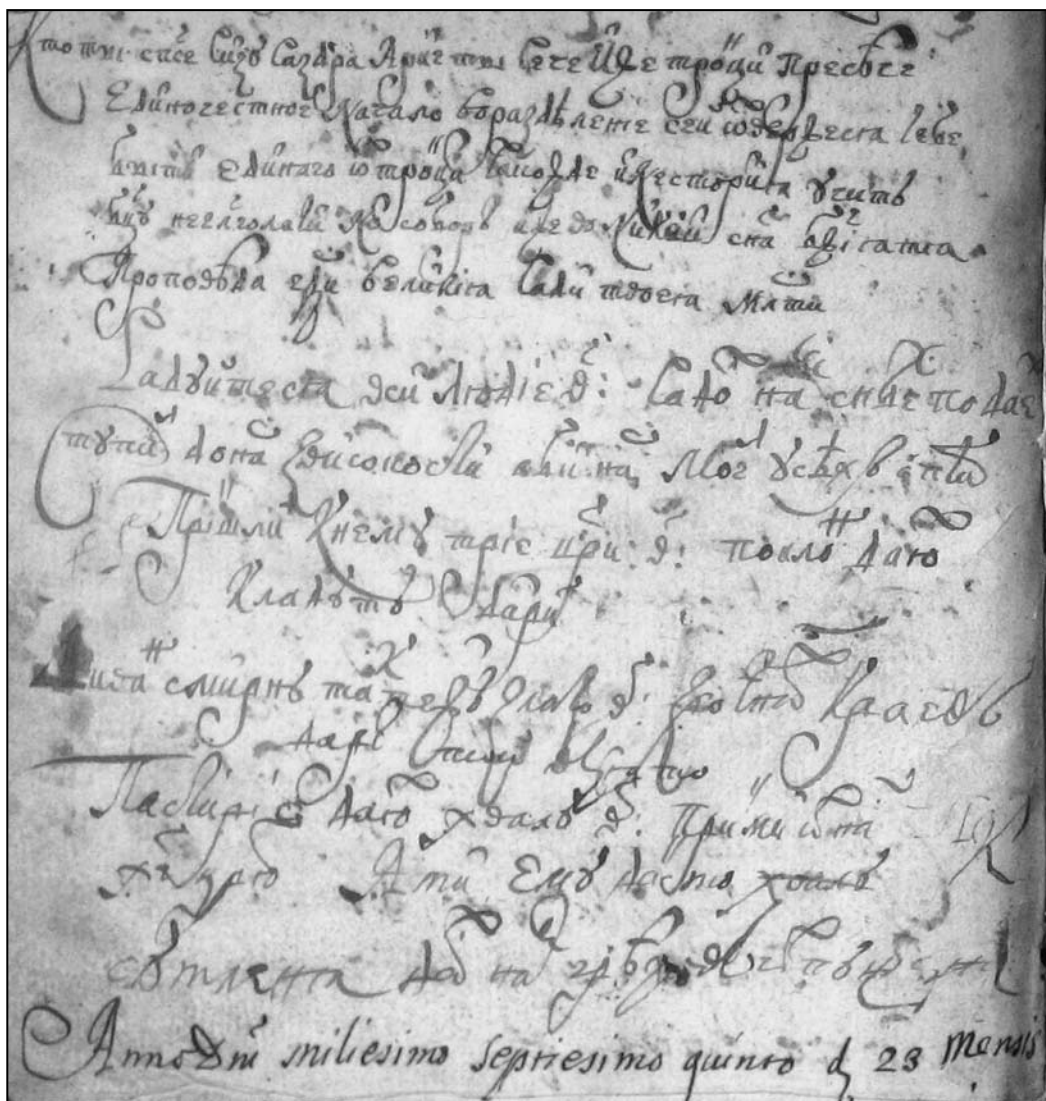
У літературі відомий запис духовної пісні “Радуйтеся вси людіе”² у двох співаниках кінця XVII ст. [6, л. 4 зв.; 7, л. 43 зв.]³. Обидва варіанти майже ідентичні за текстовим наповненням (перелік списків колядки див. у Додатку 2). Пісні, що ввійшли до цих співаників, мали переважно українське або польське походження, хоча й були записані в Московській державі. Перший із тих манускриптів надрукований і прокоментований ученими [8, р. 12]. Окрім досліджуваної нами “львівської” колядки (*іл. 2*), у цьому збірнику бачимо чимало пісень, авторами яких стали такі знані вихідці з українських земель, як Епіфаній Славинецький, св. Дмитро Туптало, Йоаникій Галятовський [9, с. 70–73, 112–114].

Співаники духовних творів на українських теренах з’являються тільки наприкінці XVII ст., до цього часу дослідники знаходять лише окремі записи або невеликі збірки. За хронологією першою у Львові було віднайдено пісню “Радуйся Маріє, Дѣвам Царице”, що разом з “Львівським літописом”, “Пересторогою” та іншими пам’ятками представлена в кодексі Михайла Гу-

¹ Уперше згадку про віднайдений текст колядки “Радуйтеся вси людіе” введено в науковий обіг у статті “Спів у Львівській Богоявленській церкві (від витоків до кінця XVIII ст.)” [4, с. 103–104].

² Під дуже подібною назвою – “Радуйтеся вси людіе, Дѣва ся раждаеть” – у той самий період побувала також богородична пісня, котру не слід плутати з колядкою [5, с. 325].

³ Автор висловлює вдячність музикознавцеві з Києва Ользі Зосім за вказівку на ці співа-ники.

Іл. 1. Колядка “Радуйтеся вси людіе” у книзі Божоявленського братства Львова, кінець XVII ст. [2, арк. 57]

нашевського, датованому 1649 р. [10, арк. 130 зв.–131; опубл.: 9, с. 311–312; про автора та рукопис див. детальніше: 11, с. 569–588; 12, с. 28–43; 13–14]. Але зафіксована з кінця XVII ст. пісня-колядка “Радуйтеся вси людіе” отримала значно більше поширення на українських і загалом східнослов’янських землях.

Якщо уважно зіставити тексти львівського і московського походження, то в другому варіанті легко помітити редакторське втручання, що полягало в перекладі та своєрідній мовній адаптації “незрозумілих” українських фрагментів. Кількість строф у цій версії колядки зменшена з шести до п’яти.

12

45

1. Радуйтеся *всі людіе*,
радість вам Христос подає.
2. С'ступил до нас *со висоти*,
абы могл нас всѣх спасти.
3. Пришли к нему *тріе Цари*,
поклон дають кладуть дари.
4. Ливан змирну *такоже злато*,
с різних краєв дар той взято.
5. И мы дадим *моленіє*,
дасть нам грѣхов прощеніє.

*Phrases between asterisks are repeated.

4v

Іл. 2. Нотний запис колядки в московському співанику XVII ст. [8, р. 12]

Радуйтеся всі людіе
радість вам Христос подає.
Ступил до нас с висоти,
абы могл всѣх спасти.
Пришли к нему тріе цари,
поклон дають, кладуть дари.
Ливан, змирну, также злато.
с разных краев дар той взято.
И мы дадим моленіє,
дасть нам грѣхов прощеніє [8, р. 12].

Впадає у вічі зміна цілої низки висловів з метою їх удоступнення для розуміння московського читача: “радост нам з небес” перетворено на “радост вам Христос”, “з високости” – на “с высоти”, а “сумленя” – на “молением”. Та навіть попри такі істотні втручання, повністю позбутися українського колориту і характеру колядки переписувачеві так і не вдалося.

Поступово твір “Радуйтеся вси людіє” набуває популярності, його текст потрапляє у співаники на українських землях у наступному XVIII ст. Майже в незмінному вигляді він репрезентований у збірнику початку XVIII ст. [14, с. 63–64; 15, с. 229], первісну дату появи якого видавець, видатний історик Михайло Грушевський відносить до 1727 р. Пісня має титул “самогласная”, тобто її мелодія не повторює інших пісень. У порівнянні з львівським варіантом колядки, в опублікованому М. Грушевським додано сьому кінцеву строфу:

Тому поклон и пѣніе,
Хвала на вѣки вѣчніе.

Цей співаник був розповсюджений на сході Галичини, в сучасній Тернопільщині. Іншим збірником духовних та світських пісень з колядкою “Радуйтеся вси людіє” користувалися на крайньому заході українських земель – на Лемківщині. Згідно з висновками сучасної дослідниці Олі-Олександри Гнатюк, котра нещодавно видала друком лемківські співаники [5], цей збірник постав у другій половині XVIII ст. У той час на Лемківщині колядка дещо змінилася, збільшилася на кілька рядків. Після четвертої строфи первісного варіанта, яка завершується словами “З розних краевъ даръ той взято”, у лемківському рукопису інше продовження:

Тераз земля триумфует,
Плаг и лямент уступует,
А ми ему поклон с сумленем
Дает нам грѣхов отпущеня.
Святу Тройцу визнаваймо,
Чест Богу хвалу воздаймо [5, с. 70–71].

У кількох співаниках, у т. ч. й московському, збереглися ноти мелодії пісні “Радуйтеся вси людіє” [16, с. 85–86]. На думку українського музикознавця Ольги Зосім, її виконували на мелодію популярної латиномовної європейської пісні “Puer natus in Bethlehem”, відомої з XIV ст. У результаті музикознавчого та джерелознавчого дослідження цього середньовічного твору виявлено десятки перекладів німецькою, англійською, польською, угорською, французькою, італійською, норвезькою, шведською й іншими мовами [17, р. 150–194]. Особливо поширеними були німецькі переклади та музичні варіації. Тільки геніальний Йоганн Себастьян Бах залишив у своїй творчій спадщині два варіанти виконання пісні “Puer natus in Bethlehem” (для хору та органа) [17, р. 4].

З оригінального латинського тексту цієї різдвяної пісні виділимо декілька фраз, що могли у перефразованому вигляді потрапити в українську колядку:

Reges de Sabâ veniunt, Alleluia.
 Aurum, thus, myrrham offerunt. Alleluia.
 Intrans domum invicem, Alleluia.
 Novum salutant principem. Alleluia.

В українському тексті вони відповідають рядкам (у вільному викладі), що в різних інтерпретаціях також фігурують в інших українських колядках (“Бог ся раждає”, “Вселенная веселися”):

Прийшли к нему триє ц[а]ри {2},
 поклон дають, кладуть дари.
 Ливан, смирну, так теж злато
 с разных краев дар той взято.

У жодному разі, однак, не можна стверджувати про дослівний переклад цього латинського пісенного твору. Український автор колядки брав за основу переважно українські моделі створення барокових пісень, що виробилися в XVII ст. Зачин пісні (або інціпіт) мав за взірць тогочасні богослужбові пісні, насамперед акафісти до Ісуса Христа, Богородиці чи святих, що часто розпочинались із “Радуйся” чи “Радуйтеся”. Йдеться про т. зв. хайретизми (від грец. Χαίρε – радійте) [18, с. 134]. Сама структура колядок також нерідко нагадувала молитовний порядок богослужбових пісень.

Знайшла своє відображення в тексті колядки “Радуйтеся всі людіє” і свіжа народномовна стихія, хоча загалом у лексиці переважає книжна українська мова. Дослідниця давньої музики О. Зосім акцентує на помітних тенденціях використання у XVII ст. в українських духовних піснях елементів барокової світської музики з опертям на танцювальні ритми, ладову змінність тощо [19, с. 231]. Очевидно, твір “Радуйтеся всі людіє” став одним з кращих зразків синтезу місцевих українських і західних музично-пісенних чинників.

Західний вплив, найвірогідніше, був опосередкований польською культурою. Від XVII ст. відомий польський переклад латиномовної різдвяної пісні “Puer natus in Bethlehem” під назвою “Dzieciątko się urodziło” [16, с. 85]. Ця польська колядка, як і “Радуйтеся всі людіє”, впродовж XVII–XVIII ст. також виконувалася на мелодію латинського твору XIV ст. Її переклад ближче співвідносився з латинським оригіналом уже від першого рядка. Михайло Грушевський висловив здогад про вплив колядки “Радуйтеся всі людіє” на польськомовну колядку “Radość wielka nam nastała” [14, с. 94]. Але прямі текстові запозичення в ній не простежуються, крім наявних і в інших піснях парафраз сюжету про принесення новонародженому Ісусові дарів королями/волхвами.

Хоч у XVIII ст. колядка “Радуйтеся всі людіє” була широко znana в різних місцевостях, як вказують збережені співаники, проте до надзвичайно популяр-

ного на українських теренах “Богогласника”, що вийшов друком у Почаєві в 1790–1791 рр. [останнє критичне видання: 20], ця духовна пісня не потрапила. Вперше вона була опублікована тільки 1834 р. (разом з колядкою-гімном “Бог предвічний народився”) у перемишльському збірнику “Пісні набожні з Богогласника Почаївського передруковані” [21, с. 105]. У цьому виданні відбулася її суттєва трансформація: кількість строф зросла до дев’яти й до кожної з них додався рефрен:

Веселая нам новина,
Породила Дѣва Сина,
Марія! Марія! Марія! [22, с. 5–6].

Шість строф попередньої структури були, однак, відтворені майже в незмінній формі. Три прикінцеві, натомість, виглядають так:

Святу Тройцу визнаваймо,
Богу честь, хвалу отдаймо.
Алилуя заспѣваймо,
Дѣву чисту выхваляймо.
Алилуя, алилуя,
Радуй ся Дѣво Марія [22, с. 6].

Цей варіант колядки неодноразово друкується на сторінках “Богогласників” другої половини ХІХ ст. [23, № 30; 24, № 8]. У текстах спостерігаються лише незначні відмінності, зауважені, зокрема, М. Грушевським [14, с. 94].

У наступному ХХ ст. популярність цього твору сягає апогею. Відомі й менш відомі композитори та аранжувальники пишуть нові мелодії давньої духовної пісні. Авторами її музичних обробок стають визначні галицькі композитори кінця ХІХ – першої половини ХХ ст. Йосип Кошаківець [25, № 36] та Остап Нижанківський [26]. Із відродженням релігійного життя в незалежній Україні наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. з’являються нові аранжування колядки “Радуйтеся вси людіе”. Композитор з Галича Михайло Цапар проводить гармонізацію твору в тональності фа-мажор [27], а Оксана Ярмач – у тональності мі-бемоль мажор (*іл. 3*) [28]. Сучасний український співак Іван Наві нещодавно виконав цю духовну пісню в супроводі контрабаса в незвичній модерній обробці [29]. Давня колядка отримує друге дихання, її співають не тільки в Україні, але й інших країнах Східної Європи (Росії, Польщі) й по всьому світу.

Як бачимо, історія давньої української колядки “Радуйтеся вси людіе” доволі тривала. Створена в ХVІІ ст. і рукописно зафіксована наприкінці цього століття хронологічно однією з перших різдвяних пісень, ця колядка була поширена на західноукраїнських землях – від Лемківщини до Львова та галицького Поділля (сучасна Тернопільщина). Вже в ХVІІ ст. через українських переселенців духо-

Радуйтеся, всі людіє

Мі-бемоль мажор Обробка О. Ярмак

1. Ра-дуй - те - ся, всі лю-ді - є: ра-дість з не-ба нам спа-да - є.
 2. Зі-йшов Гос-подь до нас з ви-со-ти, щоб міг всіх нас на зем-лі спас-ти.

Весе-ла-я нам но-ви-на: по-ро-ди-ла Ді-ва Си-на, Ма-рі-я, Ма - рі-я, Ма - рі-я!
 Ве - се - ла но-ви-на: по - ро - ди-ла Си-на,

Іл. 3. Обробка колядки у тональності мі-бемоль мажор Оксаною Ярмак
 (Джерело: <https://parafia.org.ua/piece/radujtesya-vsi-lyudije/scores/>)

вна пісня потрапляє в Москву, де її записують у перші відомі на цих територіях співаники. Але набуває вона популярності саме в Україні.

На прикладі цієї пісні-колядки якнайкращим чином простежується творчий синтез місцевої української традиції із західним впливом у мелодиці, ритмі, пісенних інтонаціях, що стало виявом загальної тенденції розвитку української культури в час європейського бароко.

У XVIII ст. – початку XX ст. колядка “Радуйтеся всі людіє” розповсюджується у списках, редакціях, врешті в друкованому вигляді. В її тексті відбуваються трансформації, створюються нові мелодії та музичні обробки цієї пісні. “Живий” характер давнього духовного твору засвідчують музичні експерименти, до яких вдаються сучасні виконавці.

Додаток 1

Колядка “Радуйтеся всі людіє” в книзі Богоявленського братства Львова з кінця XVII – початку XVIII ст. (Джерело: [2, арк. 57 зв.]

Радуйтеся всі людіє {2}
 радост нам с н[е]бес подаєт.
 Ступил до нас з високости,
 аби нас могл усѣхъ сп[ас]ти.
 Прийшли к нему тріє ц[а]ри {2},

поклон дают, кладуть дари.
Ливан, смирну, так тежь злато {2},
з розних краевь дарь той взято.
Пастиріе дают хвалу {2},
прийми ѿт нас Х[рист]е ц[а]рю.
А ми ему даймо сумленя⁴,
даст нам грѣховь ѿпущенія⁵.

Додаток 2

Перелік фондів, де зберігаються рукописи колядки “Радуйтеся вси людие”, створені в XVII–XVIII ст.

1. Львівський історичний музей. Відділ фондів (документи). Спр. 122. Арк. 57 зв. (Кінець XVII ст.).

2. Государственный исторический музей (г. Москва, Российская Федерация). Отдел рукописей и старопечатных книг. № 1938. Л. 4 об. (3 нотами. Кінець XVII ст.). Оpubл.: *Spiritual Songs in Seventeenth-Century Russia. Edition of the MS 1938 from Muzejnoe Sobranie of the State Historical Muzeum of Moscow (GIM) / ed. by Olga Dolskaya. Editorial note by Hans Rothe [= Bausteine zur Slavischen Philologie und Kulturgeschichte: Reihe B, Editionen; Bd. 4]. Köln; Weimar; Wien, 1996. P. 12.*

3. Российская национальная библиотека (г. Москва, Российская Федерация). Ф. 775 (Титова). № 4172. Л. 43 об. (3 нотами. Кінець XVII ст.).

4. Львівська національна наукова бібліотека України ім. В. Стефаника НАН України. Відділ рукописів. Ф. 77 (А. Петрушевича). Спр. 135. № LXXVI. Оpubл.: Грушевський М. Співаник з початку XVIII ст. // *Записки Наукового товариства ім. Шевченка*. Львів, 1897. Т. 15. С. 63–64 (20-ті pp. XVIII ст.).

5. Національна бібліотека ім. В. Вернадського НАН України. Інститут рукопису. Ф. XXXIII (Маслова). № 48. Арк. 10 зв. (30-ті pp. XVIII ст.).

6. Національний музей у Львові ім. Андрея Шептицького. Відділ рукописів. Спр. 1232. Арк. 61 зв. (Друга половина XVIII ст.). Оpubл.: *Барокві духовні пісні з рукописних співаників XVIII ст. Лемківщини / вступ, упорядкув. і комент. Олі Гнатюк*. Львів: Місіонер, 2000. С. 70–71.

1. Капраль М. Богоявленське братство Львова у XVIII ст.: дослідження та матеріали. Львів: Ін-т української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України; ЛА “Піраміда”, 2016. xcl+328 с.

2. Львівський історичний музей. Відділ фондів (документи). Спр. 122. Арк. 1–97 зв.

3. Списи светога Саве и Стевана Первовенчаного / изд. Л. Мирковић. Београд: Државна штампарія Краљевине Југославије, 1939. 234 с.

4. Кузьмінський І., Капраль М. Спів у Львівській Богоявленській церкві (від витоків до кінця XVIII ст.) // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Київ, 2018. № 121. С. 101–108.

⁴ В оригіналі закреслено слово “хвалу”.

⁵ У квадратних дужках розкрито титли та пропущені букви, курсивом відтворено виносні літери, цифра “2” у фігурних дужках в оригіналі передана літерою “в” під титлою.

5. Барокові духовні пісні з рукописних співаників XVIII ст. Лемківщини / вступ, упорядкув. і комент. Олі Гнатюк. Львів: Місіонер, 2000. 336 с.
6. Государственный исторический музей (г. Москва, Российская Федерация). Отдел рукописей и старопечатных книг. № 1938.
7. Российская национальная библиотека (г. Москва, Российская Федерация). Ф. 775 (Титова). № 4172.
8. Spiritual Songs in Seventeenth-Century Russia. Edition of the MS 1938 from Muzejnoe Sobranie of the State Historical Muzeum of Moscow (GIM) / ed. by Olga Dolskaya. Editorial note by Hans Rothe [= Bausteine zur Slavischen Philologie und Kulturgeschichte: Reihe B, Editionen; Bd. 4]. Köln; Weimar; Wien, 1996. xlix+367 p.
9. Медведик Ю. Українська духовна пісня XVII–XVIII ст. Львів: вид-во УКУ, 2006. 324 с.
10. Національна бібліотека України ім. В. Вернадського НАН України. Інститут рукопису. Ф. VIII (Київський університет). № 206.
11. Грушевський М. О так называемой Львовской летописи (1498–1649 гг.) и её предполагаемом авторе // Известия Академии наук СССР. Сер. 7. Москва, 1931. № 5. С. 569–588.
12. Грушевський М. Твори: у 50 т. Львів, 2015. Т. 10. Кн. 2. X+541 с.
13. Бевзо О. Львівський літопис і Острозький літописець: джерелознавче дослідження. Київ: Наукова думка, 1971. 199 с.
14. Грушевський М. Співаник з початку XVIII ст. // Записки Наукового товариства ім. Шевченка. Львів, 1897. Т. 15. С. 1–48; Т. 17. С. 49–98.
15. Грушевський М. Твори: у 50 т. Львів, 2004. Т. 6. XVI+676 с.
16. Зосім О. Західноєвропейська духовна пісня на східнослов'янських землях у XVII–XVIII століттях. Київ: Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2009. 203 с.
17. Buike B. A child was born – Puer natus in Bethlehem – (with Introitus “Puer natus est nobis”): From Catholic Gregorian chant to crip-play, from Protestant Germany to Scandinavia, (Polish-) Lithuania, Poland and North America. Research Exposee and Bibliographical Survey. Nuess / Germany, 2010. 211 p. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=FHtJDwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=uk#v=onepage&q&f=false> (дата звернення – 11.01.2019).
18. Гнатюк О. Українська духовна барокова пісня. Варшава; Львів: б. в., 1994. 185 с.
19. Зосім О. Східнослов'янська духовна пісня: сакральний вимір. Київ: Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2017. 326 с.
20. Bogoglasnik. Pěsni blagověnnuja (1790/1791). Eine Sammlung geistlicher Lieder aus der Ukraine. Facsimile und Darstellung in zwei Bänden / Herausgegeben von Hans Rothe in Zusammenarbeit mit Jurij Medvedyk. Köln; Wien; Weimar, Böhlau Verlag, 2016. Bd. 1–2.
21. Чорний Ю. Видання українських колядників – важливе джерело релігійного та національно-патріотичного виховання // Молодь і ринок. Дрогобич, 2007. № 5–6 (28–29). С. 104–107.
22. Пѣсні набожныя из Богогласника Почаевского передрукованья. Перемышль: в друкарни Єпископской, 1834. 136 с.
23. Богогласник, содержащій пѣсни благовѣйныя. Львов: типом и иждев. Института Ставропигійского, 1886. 4+507 с.
24. Богогласник, или собрание набожных пѣснопѣній. Холм: Издание Холмскаго православнаго Свято-богородицкаго братства, 1894. 104+42 с.
25. Коляди: або пісні з нотами на Різдво Христове / [зібрав о. І. Гриневич]. Жовква: печатня оо. Василян, 1925. 142 с.
26. Співають “Солісти Львова” [ноти]: [зб. духовних творів: для чоловіч. вокальн. ансамблю а capella] / упоряд. Зиновій Демидюх; Солісти Львова. Львів: ПП Сорока Б., 2007. 202 с. URL:

<https://parafia.org.ua/person/nyzhankivskij-ostap/alisten/> (дата звернення – 11.01.2019).

27. Колядка “Радуйтеся всі людіє” (обробка Михайло Цапар). URL: https://parafia.org.ua/wp-content/uploads/2012/12/РадуйтесяВсіЛюдіє_Цапар_20171217_181441.pdf (дата звернення – 11.01.2019).

28. Колядка “Радуйтеся всі людіє” (обробка Оксана Ярмук). URL: <https://parafia.org.ua/piece/radujtesya-vsi-lyudije/scores/> (дата звернення – 11.01.2019).

29. Колядка “Радуйтеся всі людіє” (виконання Іван Navi). URL: https://www.youtube.com/watch?time_continue=103&v=D2UnerC96_k (дата звернення – 11.01.2019).

SUMMARY

Myron Kapral

History of the carol “Raduitesia vsi liudie” from the 17th to the 20th centuries

Spiritual song-carol “Raduitesia vsi liudie (Rejoice all people)” appeared in the 17th century. It was recorded in a handwritten form and chronologically it was one of the first Christmas songs on the Ukrainian lands. The area of its widening was the Western Ukrainian lands: from Lemkivshchyna to Lviv and Galician Podilia (contemporary Ternopil region). Already in the 17th century the spiritual song came to the Moscow land through the Ukrainian settlers, where was recorded in collection of songs, which were the first known in these territories. But it did not spread in the “foreign” lands, and at the same time it has gained popularity in Ukraine.

On the example of this Christmas song it is possible to trace a creative synthesis of the local Ukrainian tradition with Western influence in melody, rhythm, and song intonations, which became the disclosure of the general tendency of the development of Ukrainian culture during the European Baroque. In the 18th century and at the beginning of the 20th century the carol “Raduitesia vsi liudie” was distributed in the lists, in the editions, and, finally, in printed form. In the text of the carol there were transformations, new melodies and the musical processes with which it was performed. The “live” character of the carol is evidenced by musical experiments carried out by contemporary performers. Well-known composers and arrangers create new melodies and rhythms of the old spiritual song. Musical arrangement of the carol were made by well-known Galician composers of the end of the 19th and first half of the 20th century Josyp Koshakivets and Ostap Nyzhankivsky. Modern Ukrainian singer Ivan Navi recently performed a carol accompanied by a double bass in a rare modern performance. An old carol is getting a second breath, it is performed not only in Ukraine but also in other countries of our region (Russia, Poland) and around the world.

Keywords: spiritual song, carol “Raduitesia vsi liudie (Rejoice all people)”, history of music, the Lviv Epiphany Brotherhood

DOI 10.33294/2523-4234-2019-29-1-352-363

Олена Мацелюх

Розвиток органобудування в Галичині XIX – початок XX ст.

Розкриваються етапи розвитку органного будівництва в Галичині у XIX і на початку XX ст. Розглянуто дослідження органологів різних країн, а також низку науково-технічних і практичних характеристик зі сфери органобудівництва, що зафіксовані в каталогах та пояснювальних записках до новостворених інструментів львівськими органобудівниками.